ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ
імені Митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнійшого Володимира
Міжрегіональної Академії управління персоналом

Збірка за матеріалами роботи круглого столу,

присвяченого 140-річчю з дня народження Лесі Українки

Хмельницький, 2011

ББК 84 (4 Укр)
З 41

Упорядники:
І.Б. Вашеняк, *кандидат історичних наук*
В.В. Олійник, *викладач-методист*

Затверджено на засіданні кафедри загальнонаукових та загальноосвітніх дисциплін Хмельницького інституту МАУП (Протокол № 7 від “17” лютого 2011 р.).

341 Збірка студентських поезій / упоряд. І.Б. Вашеняк, В.В. Олійник. – Хмельницький : Хмельницький інститут МАУП, 2011. – 68 с.

Збірка містить тези виступів учасників засідання круглого столу, присвяченого 140-й річниці з дня народження Л.Українки, що відбувся 25 лютого у ХІ МАУП, а також поезії студентів та абітурієнтів Інституту, які розміщено за трьома тематичними напрямами – патріотична лірика, філософська лірика та інтимна поезія.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом
Хмельницький інститут МАУП, 2011

Література
1. Драй-Хмара М. Леся Українка. Життя і творчість. – К., 1926.
2. Косач-Кривинюк Ольга Леся Українка. Хронологія життя і творчості. – Луцьк, 2006.
3. Костенко Анатоль Співачка досвітніх вогнів. – К., 1971.
4. Народні мелодії з голосу Лесі Українки. – К., 1917.
5. Сваричевський Анатолій Буду жити... – Хмельницький, 1991.
6. Сваричевський Анатолій Себе Українкою звала. – Хмельницький, 2001.
7. Українка Леся Досвітні вогні. – К., 1977.
8. Українка Леся Хвилі моєї туги. - Л. : "Каменяр", 1991.

Костенко Д. В.,
старший викладач ХІ МАУП

Леся Українка і родинні традиції української національної школи

Феномен Лесі Українки цікавий не лише тим, що вона жінка й українка, але й тим, що вона була великою особистістю й мала такий характер, який дозволив їй бути жінкою-письменницею.

Варто зазначити, що у становленні Лесі Українки сім'я – і, щонайперше, мати – відіграла визначальну роль. А далі свою роль відіграла її сумлінна праця над собою.

Коротко розкриємо про роль батьків у формуванні життєвого та творчого шляху Лесі Українки. У періодичних виданнях подається дуже цікавий матеріал про Петра Антоновича і Ольгу Петрівну Косачів. Наприклад, є факти про їх вінчання: "Надвечір, 28 липня 1868 р. у невеличкій дерев'яній церковиці села Пирогова під Києвом, у присутності декількох родичів і друзів та цілого натовпу зацікавлених селян відбувся шлюб Петра Косача й Ольги Драгоманової. Вони вийшли з церковки, де їх поблагословили на спільне життя, так вони разом і пройшли це своє спільне життя" [1, с. 16].

Петро Антонович Косач – поважний, розсудливий із своєрідним гумором, трохи мовчазний, з міцною волею – народився в місті Мглин Чернігівської губернії 20 грудня (за ст. ст.) 1841 року. Закінчив юридичний факультет Київського університету. Працював на посаді голови з'їду мирових посередників. Громадський діяч, активний член "Старої громади" та редакційної колегії журналу "Киевская старина" [1, с. 17].

Ольга Петрівна Косач-Драгоманова – весела, жвава, палахка як вогонь, непосидлива – народилася 17 червня (ст. ст.) 1849 року в місті Гадяч Полтавської губернії. Закінчила Київський приватний Інститут шляхетних дівчат Нельговської. В майбутньому – українська письменниця, фольклорист, етнограф, громадський діяч, видавець-редактор, перша жінка член-кореспондент АН України [1, с. 18].

Через кілька днів після весілля молоде подружжя вирушило до Новограда-Волинського, де Петро Антонович займав посаду голови з'їзду мирових посередників. Саме тоді відбулося перше знайомство молодої полтавчанки з чарівним поліським краєм. Пізніше, у своїх спогадах, вона писала: "Вся країна, а особливо куточок Звягельщини (так місцева людність називали те місто), просто чарували мене".

Першим помешканням Косачів у звягелі була вже готова домівка Петра Антоновича, що він наймав ще сам. У тій оселі, в липні 1869 р. народився перший син Косачів – Михайло. А восени 1870 року родина переходить в інший будинок міщанина Окружка. У цьому будинку 25 лютого 1871 р. у Косачів народжується друга дитина – Леся. Змінивши два помешкання сім'я Косачів, восени 1873 року, переходить на вулицю Завадських і оселяється, найнявши цілу садибу, в пані Завадської, чоловік якої був офіцером російської служби [2, с. 47].

Як зазначено в документі, "У будинку та садку царювали діти. То були найщасливіші роки Михайла та Лесі, тут вони були нерозлучні і доповнювали один одного" [2, с. 48]. Підкреслимо, що за допомогою власних українських підручників батьки навчили дітей грамоті. Молодші Косачі читали все, що можна було знайти придатного в українській літературі – народні казки, деякі переклади, твори для дорослих українською мовою. Всі улюблені книжки діти знали досконало. Тому й ігри, переважно, були пов'язані з тематикою історичних подій. Діти росли або в товаристві мами й бабуні, або під наглядом няні з волинського села. Петро Антонович та Ольга Петрівна свідомо вводили дітей в стихію розкішної волинської мови, у світ народної творчості, звичаїв та обрядів, тим самим лишаючи в серцях дітей на все життя безмежну любов до батьківщини, до її природи, мови, пісні.

Двері оселі завжди були відчинені для простого люду, інтереси якого захищав старший Косач. Юридичні клопоти Петра Антоновича за долю селян, просвітницькі заходи Ольги Петрівни, їхня громадська діяльність тільки поглибили авторитет родини у Новограді-Волинському [2, с. 49].

Варто зазначити, що пошуково-етнографічна робота Олени Пчілки (писала під псевдонімом – Олена Пчілка) на Поліссі завершується виходом у світ її першої величезної праці – "Український орнамент", опрацьовувати яку допомагали Драгоманов та Антонович. Ольга Петрівна була прекрасною вихователькою і педагогом своїх дітей [2, с. 55].

Життя батьків інтересами українського народу, їх любов до Батьківщини, до рідної мови, їхня громадська, літературна, видавнича діяльність мали вплив на формування життєвого та творчого шляху Михайла, Лесі, Миколи, Ольги, Оксани, Ізидори. Видатних діячів українська культура отримала спадщину. Передусім, звичайно – Леся, чия творчість, зокрема драматургічна, підняла українську літературу до рівня європейської. Потім – Ольга Косач-Кривинюк – лікарка, літературознавець, видавець, укладачка грунтовної праці "Леся Українка: Хронологія життя і творчости" обсягом

близько тисячі сторінок; Оксана Косач-Шимановська – музикант, викладач французької мови; Микола Косач – учасник революційного руху, кандидат до польського Сейму; Ізидора Косач-Борисова – дипломований агроном, політв'язень сталінських концтаборів, на еміграції в США 1970 року видала книжку, яку підготувала сестра Ольга, "Леся Українка: Хронологія життя і творчости". Окремо треба говорити про найстаршого сина Михайла, відомого в літературі під псевдонімом "Михайло Обачний". Він займався також фотографуванням і етнографією. Викладав фізику та математику у тартуській жіночій гімназії. Зробив низку технічних винаходів, брав участь у роботі української громади в Тарту. Мріяв повернутися в Україну і, коли така нагода трапилась, перевівся до Харківського університету приват-доцентом кафедри фізики і метеорології. Михайло Косач фактично став засновником метеорологічної служби на Харківщині. Але нагла смерть від дизентерії на 35-му році життя перекреслила багато творчих намірів і стала трагедією для всієї родини Косачів [5, с. 22].

На формування світогляду Лесі Українки вплинули традиції і гуманні ідеали, які йшли від діда Якова Драгоманова, декабриста, і, особливо, його сина Михайла, маминого брата – історика, економіста, культуролога, фольклориста, літературознавця, публіциста, громадсько-політичного діяча, автора цілої низки досліджень із соціально-економічних, політичних, культурних проблем, з історії, зокрема українського народу та його національної культури. Життя і діяльність дядька справляли на Лесю велике враження, ще коли він неодноразово гостював у Новограді-Волинському. Михайло Петрович став найбільшим учителем поетеси. Вона завжди поривалася зустрітися з ним. Але дядько був змушений жити за кордоном, а Лесю від поїздки до нього утримувала недуга. Леся присвятила Михайлові Петровичу поетичний цикл "Сім струн" і поему "Роберт Брюс, король шотландський". І лише навесні 1894 року поетесі пощастило відвідати родича, що мешкав у Болгарії. По смерті Михайла Петровича Леся Українка щоразу брала з собою в дорогу портрет дядька і грудочку землі з його могили.

Рід Косачів був відомим. Наприклад, Лесина тітка по батьку Олена Антонівна Косач також була прихильницею ідеї національної незалежності України від Російської імперії. І за участь у революційному русі не раз піддавалася арештам і засланням.

Терновим був материнський вінець Ольги Петрівни – саме через дітей вона зазнала і найбільше страждань. Про доньку Лесю писала "Вона плаче нишком від мене, а я від неї". І вже зовсім розпачливо: "Тая заживо мерлая Леся приводить мене до такого тяжкого, холодного розпачу, що всі думки од мене одлітають…" [4, с. 5].

У 1903 році Олена Пчілка переживає смерть сина Михайла. 1 серпня 1913 року на її руках померла донька Леся. У цьому ж році поховала чоловіка…

Олена Пчілка – одна з перших українських жінок-видавців. Разом з Наталею Кобринською заснувала у Львові альманах жінок-письменниць "Перший вінок", була редактором-видавцем журналу "Рідний край" з додатком "Молода Україна". До речі, саме "Рідний край" благословив перші поетичні спроби Павла Тичини і Максима Рильського і водночас став причиною того, що письменницю звинувачували в усіх смертних гріхах, вдавалися до різних погроз. І все через те, що, бачте, посміла на сторінках свого тижневика порушити пекучі проблеми українсько-єврейських стосунків [3, с. 10].

Багато сил та енергії віддавала публікації творів своїх колег-письменників, а славнозвісні "Співомовки" Степана Руданського видала власним коштом.

Олена Пчілка – належить до родоначальників української дитячої літератури. Її перу належать численні поезії, казки, оповідання, ціла низка п'єс. Крім власних творів для дітей, вона перекладає і переспівує на українську твори Ґете, Ґайне, Ґюго, Овідія, Пушкіна, Надсона, опрацьовує український дитячий фольклор.

Багатогранна діяльність Олени Пчілки була спрямована на розвиток української культури, передусім мови. Саме вона підписувала лист до міністра освіти в Петербург про дозвіл навчати дітей українською мовою. Ні інтенсивна робота, ні втрати рідних не знижували життєвого і творчого пошуку цієї жінки. Ось як етнограф Зелінський описував її портрет: "Дуже симпатичне обличчя без найменшої зморшки, чорні палкі очі та чорне, наче в ворона, волосся свідчило про її колишню вроду" [2, с. 30].

В одному із листів до друзів вона писала: "Я живу довго на світі. Пережила, можна сказати, стільки періодів нашої культури, і протягом тих пережитих часів знала так багато людей наших і чужих, шо коли б я захотіла просто написати про всі взаємини свого життя, то вийшли б цілі томи" [5, с. 10].

Варто згадати і про період 20-х років XX століття. У 1920 році Ольга Петрівна Косач стає членом етнографічної комісії ВУАН, пізніше – членом-кореспондентом Академії наук у галузі суспільних наук. У періодиці подано цікавий факт, коли 1920 року під час святкування дня народження Тараса Шевченка у Гадяцькій гімназії Олена Пчілка огортає погруддя поета національним жовто-блакитним стягом. І коли розлючений комісар Крамаренко зірвав прапор, обурено скандує: "Ганьба Крамаренкові!". Переповнений зал дружно підтримує її. За це її заарештовано в Гадячі, але не надовго, тому що авторитетною була постать відомої письменниці і громадської діячки, матері Лесі Українки. А осінньої ночі 1929 року інквізитори-чекісти "завітали" до Ольги Петрівни з "путівкою в каземати" у справі міфічної "Спілки визволення України". Коли сказали: – "Адєвайтєсь, пайдьом с намі!", лежача жінка спокійно відповіла: "Я сама не можу йти. Я

тепер ходжу, тільки як мене підтримують" [5, с. 15]. Ґебісти не наполягали. А Ользі Петрівні лишилось недовго жити – померла 4 жовтня 1930 р.

Вісімдесятиоднолітню українську письменницю, громадську діячку, першу жінку – члена-кореспондента УАН Олену Пчілку без урочистостей, без промов поховали на Байковому цвинтарі поряд з чоловіком, відомим "старогромадівцем" Петром Косачем, сином, письменником і фізиком Михайлом, та донькою, Лесею Українкою.

З покоління в покоління, вшановучи пам'ять геніальної поетеси – Лесі Українки, український народ згадує, пам'ятає і низько схиляє голови перед прекрасною жінкою, матір'ю, педагогом, письменницею, борцем за майбуття України.

Література

1. Ставицький О.Ф. Леся Українка / О.Ф. Ставицький. – К. : Дніпро, 1970. – 124 с.
2. Леся Українка. Документи і матеріали. – К. : Наукова думка, 1971. – 204 с.
3. Леся Украинка: Жизнь и творчество в документах, фотографиях, иллюстрациях : Альбом / Авт. сост. М.В. Гуць, Н.Л. Россошинская. – Киев : Рад. шк., 1986. – 287 с.
4. Леся Українка. Твори. – К. : Дніпро, 2000. – 632 с.
5. Спогади про Лесю Українку. – К. : Дніпро, 1971. – 120 с.

Олійник В. В.,
старший викладач ХІ МАУП
Кошелюк Н. В.,
студентка гр. КП-12 ЕПК при ХІ МАУП

Леся Українка – геніальна донька українського народу

До митців, що пережили свій час і їхні твори збагатили скарбницю духовної культури, належить Леся Українка. Ім'я поетеси овіяне особливою всенародною любов'ю. Це була людина виняткової мужності і принциповості, духовної краси і мистецького обдарування. Великий поет України і жінка з трагічною долею, вона ввійшла в свідомість поколінь як символ незламності і боротьби.

За вікном зима. Ось у таку пору, 25 лютого 1871 року в Новограді-Волинському народилася Леся Українка (Лариса Петрівна Косач). Зростала вона в інтелігентній сім'ї, яка мала давні волелюбні традиції. Лесин дід по матері, Яків Драгоманов, був декабристом, а дядько, Михайло Драгоманов був відомим публіцистом, істориком, громадським діячем. Мати – відома письменниця Олена Пчілка. Батько – юрист, людина прогресивних поглядів. У сім'ї виховувалося шестеро дітей – Михайло, Леся, Ольга, Оксана, Микола, Ізидора, яких єднала не тільки велика любов, а й дружба, спільні духовні

ЗМІСТ

Полинути співом дзвінким……4
Леся Українка і родинні традиції української національної педагогічної школи……...10
Леся Українка – геніальна донька українського народу…….....14
Першодруки Лесі Українки…….....17
Мала батьківщина Лесі Українки – село Колодяжне Волинської області……20
“Лісова пісня” Лесі Українки – гімн красі рідного Полісся, шедевр нової драматургії…….....23
Леся Українка і сучасність…….....25

Патріотична лірика

“На вшанування Великої поетеси..……..28
“Рідна Мова”…….....29
“Любій матусі”……...30
“Афганістан”……..31
“Страшні роки”……..32
“Голодомор”……...33
“Війна”…….....34
“Мама найкраща у цьому світі єдиному”……...35
“Україно, край мій рідний”…….....35

Філософська лірика

“Вкус Блаженства”……36
“Коли я помру…”……..36
“Кожен хрест несе в собі”……....37
“Листя опало, холодно всім”……37
“Колись на світі жили люди”……...38
“Людське серце – то незнаний світ чужих думок”……....38
“Прозріння”…….....39
“Життя у грі”…….....39
“Навіщо світові жах ночі?”……..40
“Що гірше …”…….....40
“Чому біль?”……...41
“Летить собі пташка по небу”……..41